

CARMA

Non-formal learning for student motivation

Teacher Competence Assessment Model

www.carma-project.eu

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Inhoudstafel

Hoe wordt het Competence Assessment Model gebruikt?

I. Facilitatie- en moderatieskills

II. Competenties inzake collaboratief leren

III. Knowhow op het vlak van collaboratieve evaluatie

IV. Gebruik van niet-formeel onderwijs

Hoe wordt het Competence Assessment Model gebruikt?

Binnen het CARMA-project is een evaluatiemodel ontwikkeld om leerkrachten bewust te maken van hun skills en van wat ze hebben geleerd dankzij het gebruik van niet-formele leertechnieken in de klas.

De tool kan individueel worden gebruikt, maar ook volgens een peer-to-peer-methode, waarbij andere leerkrachten helpen evalueren hoe de competenties bij de implementatie van niet-formele leertechnieken in de klas zijn geëvolueerd.

Het model is opgebouwd rond 4 hoofdcompetenties (waarbij aan elke competentie enkele vaardigheden zijn gekoppeld):

- I. Facilitatie- en moderatieskills
- II. Competenties inzake collaboratief leren
- III. Knowhow op het vlak van collaboratieve evaluatie
- IV. Gebruik van niet-formeel onderwijs

Het model kan u en uw school helpen bij het creëren van een kader om de skills en competenties van leerkrachten te meten inzake het begrijpen, identificeren en implementeren van succesvolle omgevingen voor collaboratief leren. De leerkrachten denken na over de principes van niet-formeel onderwijs en brengen het tegelijk in de praktijk.

I . Facilitatie- en moderatievaardigheden

TIPS VOOR REFLECTIE

Facilitatie- en moderatievaardigheden zijn gebaseerd op het begrijpen van groepsdynamiek, het belang van het individu en de voorstelling van een waaijer aan methoden. Om het leerproces van de studenten te faciliteren, is de leerkracht de architect die de les opbouwt door zijn methoden aan te passen aan de studenten, zijn opleidingsdoelstellingen en de leeromgeving. Een specifieke facilitatiestijl maakt het mogelijk de aanpak op een duidelijke manier aan de studenten voor te stellen. Het is een van de basisvoorwaarden om te komen tot een dynamiek gebaseerd op de medewerking van elke student. Een facilitator is ook een piloot die instaat voor de kwaliteit van de vlucht en het traject door toe te werken naar de lesdoelstellingen en zich aan te passen aan de studenten. De voorgestelde methoden zijn motiverend en zetten de studenten ertoe aan zich in te schakelen in een leerproces.

Daarnaast is de facilitator een gids die zorgt voor een veilig en warm kader waarin iedereen zich kan uitdrukken. Een empathische benadering bekijkt de student in zijn geheel, met zijn gedachten en emoties. Conflicten vormen een bron van collectief leren en kunnen constructief worden mits de nodige moderatie. Ten slotte moet een moderator en facilitator beschikken over aanpassingsvermogen, vooral als het gaat om het leerproces van studenten met specifieke noden. Inclusieve methoden zijn daarbij onontbeerlijk.

1 Een eigen stijl kunnen ontwikkelen bij het faciliteren van een klas. De groepsdynamiek beheren om elke jongere bij het gebeuren te betrekken

Kennis van de groepsdynamiek en de meer individuele behoeften van de studenten. Vertrouwd zijn met leren als permanent proces en met groepsprocessen. Jonge

mensen vooruit helpen zonder te veel of te weinig druk en ze betrekken bij activiteiten. Nadenken over het leerproces en het bijstellen, improviseren bij veranderingen in de lessituatie, groepsprocessen identificeren en erop inspelen. Een eigen stijl van lesgeven aannemen (nadat die eerst is gedefinieerd en inge oefend). Actief luisteren naar studenten. Het standpunt innemen van facilitator / leider / observator.

2 **Structuur kunnen bieden voor het groepswork en studenten “meekrijgen” in de klascontext zonder de lesdoelstellingen uit het oog te verliezen**

Kennis van middelen en technieken die een leeromgeving faciliteren, van de behoeften en de dynamiek van de groep, van de stadia van het leerproces, van participatieve / emancipatorische / empowerment pedagogiek. De groep “meekrijgen” in de activiteit, naar de feedback van de studenten luisteren om de activiteit aan te passen,

snel reageren om de les aan te passen / in goede banen te leiden / te veranderen. Een geschikte methode kiezen, aanpassen of uitwerken. De groep en/of de student op een nuttige manier ondersteunen of aanmoedigen, of de confrontatie aangaan. Groepsmanagement, facilitatie, debriefing, probleemoplossing, bemiddeling en conflictbeheersing. Aanpassingsvermogen en flexibiliteit om aan de behoeften van de studenten te voldoen en de pedagogische doelstellingen te volgen. De energie van de groep aanvoelen. Een veilige, verrijkende, inspirerende leeromgeving creëren voor individuen en groepen. Nieuwsgierigheid en openheid voor improvisatie en experimenten met leertechnieken.

3 **Conflicten kunnen beheersen. Flexibel reageren op ongewone / veranderende situaties in de klas, tijdens de les. Een veilige omgeving kunnen creëren waarin iedereen zich**

kan uitdrukken. Er iets constructiefs uithalen voor de klas. Conflicten transformeren.

Kennis van middelen en technieken die een leeromgeving faciliteren, van de behoeften en de dynamiek van de groep, van de stadia van het leerproces, van participatieve / emancipatorische / empowerment pedagogiek. De groep “meekrijgen” in de activiteit, naar de feedback van de studenten luisteren om de activiteit aan te passen, snel reageren om de les aan te passen / in goede banen te leiden / te veranderen. Een geschikte methode kiezen, aanpassen of uitwerken. De groep en/of de student op een nuttige manier ondersteunen of aanmoedigen, of de confrontatie aangaan. Groepsmanagement, facilitatie, debriefing, probleemoplossing, bemiddeling en conflictbeheersing. Aanpassingsvermogen en flexibiliteit om aan de behoeften van de studenten te voldoen en de pedagogische doelstellingen te volgen. De energie van de groep aanvoelen. Een veilige, verrijkende,

inspirerende leeromgeving creëren voor individuen en groepen. Nieuwsgierigheid en openheid voor improvisatie en experimenten met leertechnieken.

4 Blijk geven van empathie in de communicatie

Empathie en emoties definiëren. Principes van emotionele intelligentie. Kennis van manieren en methoden om de eigen emoties te beheersen. Kennis van emoties en aanverwante mechanismen. Kennis van empathie en aanverwante mechanismen. Actief luisteren. Vaardigheid om met emoties om te gaan, steun te vragen, zich in te leven en emotionele mechanismen te begrijpen. De eigen gevoelens en emoties identificeren en hun impact op anderen inschatten. Empathisch werken op een manier waar anderen kunnen van leren. Kunnen luisteren naar de eigen emoties en de eigen beperkingen / nood aan steun (collega's, adempauze, ...) erkennen. Openstaan voor de heldere verwoording van gedachten, gevoelens

en emoties. Blijk geven van openheid bij het bespreken van persoonlijke en emotionele kwesties die aan bod komen in het kader van het werken met jongeren.

5 Een methode kunnen aanpassen/bijsturen volgens de specifieke noden van de leerlingen. Verschillende methoden van individuele gedragsbeïnvloeding gebruiken, met oog voor de eigen persoonlijkheid en die van de leerling.

Methoden om leerlingen met specifieke noden te begeleiden, theorie van gedifferentieerde opvoeding. Een vertrouwensrelatie tot stand brengen gebaseerd op het uitspreken van de moeilijkheden voor de student en de begeleidende stappen voorgesteld voor de leraar. Ondersteuning aanpassen aan de noden van de studenten (inschatten hoe te stimuleren, inspireren, geruststellen). De vooruitgang van elke student erkennen en benadrukken.

COMMENTS

A series of horizontal grey lines providing a space for writing comments.

II. Competentie in collaboratief leren

TIPS VOOR REFLECTIE:

Collaboratief leren is gebaseerd op de rijkdom van de ander, om het denkproces dat noodzakelijk is voor het leren in vraag te stellen en te verrijken. Daarom stelt de leraar methoden voor om groepsuitwisselingen aan te moedigen, waarbij hij de studenten beschouwt als actoren in hun leerproces. Deze methoden spelen in op een verscheidenheid aan denkpijlers en leerstrategieën. Dat impliceert de ontwikkeling van de empowerment van de studenten, waarbij diversiteit wordt beschouwd als een bron van verrijking. Collaboratief werken vereist de actieve deelname van de studenten, met duidelijke pedagogische doelstellingen voor ogen. Leerlingen zijn zich bewust van de pedagogische richting die ze uitgaan en kunnen inschatten of ze heroriëntatie nodig hebben. In die context nemen studenten de verantwoordelijkheid op voor hun leerproces door hun betrokkenheid en de confrontatie van hun ideeën. De leerkracht zorgt ervoor dat diversiteit een waardevol hulpmiddel bij het leren is door

rekening te houden met de eigenheid van elke student en na te denken over het maximaal benutten van hun potentieel. Een van de belangrijkste doelstellingen is studenten hun ideeën en meningen te laten verkondigen in een veilige en stimulerende omgeving.

1 Groepsprocessen kunnen aanmoedigen om leerlingen te empoweren op een manier die leidt tot verschillende manieren van leren

Blijk geven van positieve interdependentie. Kennis van groepsprocessen, verschillende leerstijlen en methodes om die te identificeren. De principes van participatieve / emancipatorische pedagogiek en empowerment beheersen en

toepassen. Een ondersteunende relatie opbouwen met de leerlingen. Leerlingen op een nuttige manier aanmoedigen/confronteren. Leren leren.

2 Vaardigheid om leerlingen actief te laten deelnemen en hun verantwoordelijkheid op te nemen in de klas

Empowerende pedagogiek, de leerling als kern van het leren, empowerment van de student. Studenten taken / verantwoordelijkheden toewijzen en laten delen. Kunnen delegeren. Openstaan voor de inbreng van leerlingen en instaan voor pedagogische begeleiding. De algemene visie op verantwoordelijkheden in verband met klas/school en maatschappij kennen en delen. Aanmoedigen tot het opnemen van verantwoordelijkheid. Blijk geven van positieve interdependentie.

3 Rekening kunnen houden met individuen

De specifieke leer methode van een individu kunnen identificeren en ondersteunen. De houding aanpassen aan de persoonlijkheid van de leerling. De waarde van elk individu en de diversiteit binnen een groep benadrukken = rijkdom van een groep.

4 Leerlingen kunnen stimuleren om hun ideeën/meningen tot uiting te brengen

Theorie over communicatie en expressie, kennis van methoden die zelfexpressie faciliteren, ideeën modelleren, methoden van creativiteit. Theorie van collectieve vaardigheden. Uitwisselingsmomenten faciliteren, uitwisseling stimuleren, reacties uitlokken, vragen stellen. Peer-to-peer ontmoetingsmomenten organiseren. Openstaan voor opinies en die mee aan de oppervlakte brengen. Tegenspraak, argumentatie en peer learning faciliteren.

5 Een collaboratieve aanpak kunnen stimuleren gezien de toegevoegde waarde daarvan in een leeromgeving

Zin voor samenwerking, complementariteit tussen persoonlijk werk en groepswerk.

Leermechanismen voor studenten. Soorten persoonlijkheden. De macro-, meso- en microdoelstellingen van de collaboratieve activiteit voorzien. Een waaier aan methoden gebruiken en die kunnen aanpassen aan de noden van de groep, van elke student, van de omgeving. Oor hebben voor noden.

COMMENTS

III . Knowhow op het vlak van collaboratieve evaluatie

TIPS VOOR REFLECTIE:

Collaboratieve evaluatie verzekert de betrokkenheid van de student bij de ontwikkeling van zijn studies. Daarnaast is de participatieve benadering gebaseerd op de gemeenschappelijke visie op de evolutie van de ontwikkelde vaardigheden. Om te zorgen voor een constructieve evaluatie, geeft de leerkracht duidelijke en expliciete instructies aan de hele klas en elke student. Verschillende evaluatiemethoden maken het mogelijk zich aan te passen aan de noden van de studenten, vooral degene met speciale behoeften. Algemeen gesproken staat de leerkracht borg voor rechtvaardigheid en gelijkheid in de klas - essentiële begrippen bij de evaluatie. De evaluatie moet transparant zijn en aangepast aan alle studenten. Ze moet een constructieve en positieve benadering van elke student verzekeren. Hetzelfde geldt voor de evaluatietool, die rekening moet houden met betrouwbaarheid en relevantie. Een sleutelmoment in het collaboratieve proces ligt in de feedback die met de student wordt

gedeeld bij de evaluatie van zijn/haar leerproces. Deze feedback moet constructief en motiverend zijn. De leerkracht moet de student begeleiden in de opbouw van zijn leeractieplan, zodat deze laatste kan worden beschouwd als een actieve speler. Als de resultaten zwak zijn, wordt specifieke begeleiding aangeboden, om inzicht te krijgen in de reden van het slecht presteren en specifieke aanpassingen aan de methodes door te voeren.

1 Ability to assess the performance of students with clarity, through specific evaluation guidelines and various tools and methods, adapted to the individual needs of pupils

Evaluatiecriteria ontwikkelen.
De verschillende
evaluatiemethoden

kennen. Relevante informatie en praktijken op het vlak van NFE delen met collega's. Een constructief evaluatieproces implementeren dat duidelijk is voor iedereen. Vaardigheden om evaluaties en methoden en principes van impactanalyse toe te passen voor het ontwerpen van evaluatieprocessen aangepast aan de noden van de studenten en de educatieve en leerdoelstellingen. Aangepaste methoden kunnen kiezen om de leerdoelstellingen en noden van jongeren in te schatten. Het belang inzien van evaluatie en impactanalyse tijdens en na het educatieve proces.

2 Blijk geven van eerlijkheid en billijkheid

Objectieve criteria vastleggen. Kennis van evaluatiemethoden. Kennis van verschillende manieren om informatie te verzamelen. Een vertrouwensrelatie tot stand brengen gebaseerd op het uitspreken van de moeilijkheden voor de student en de begeleidende stappen voorgesteld voor de leraar.

Informatie kunnen verzamelen, kiezen, interpreteren en gebruiken naargelang de context van de activiteit.

3 Blijk geven van rechtlijnigheid en betrouwbaarheid

Consequente aanpak en attitude. Regelmatig gebruik van niet-formele technieken. Een klimaat van vertrouwen tot stand brengen onder de studenten en uitwisseling/openheid tussen studenten en leerkracht stimuleren. De aanpak delen met de collega's. Vermijden van een collaboratieve en NFE-aanpak over te schakelen op een formeel en klassiek onderwijsmodel.

4 Constructieve feedback kunnen geven bij het evaluatieproces

Kennis van de principes en mechanismen van feedback. Feedbacktechnieken. Feedback op een constructieve manier geven, ontvangen en integreren. Sterkten, zwakten

en leeropportunities van leerlingen analyseren en het leerproces plannen in functie daarvan. Zelfreflectie over het leren aanbrengen en ondersteunen. Een betrouwbare en veilige ruimte creëren voor de jongeren om na te denken over en te werken aan hun transformatie.

5 De evaluatieresultaten kunnen gebruiken om de praktijken op een collaboratieve manier te verbeteren

Kennis van de principes en methoden van evaluatie en zelfevaluatie, van sterkten, zwakten en leeropportunities in relevante domeinen en contexten. Een betrouwbare en veilige ruimte creëren voor de jongeren om na te denken over en te werken aan hun transformatie. De studenten laten meewerken aan het bepalen van hun leerbehoeften en -doelstellingen. Zich aanpassen aan nieuwe/onvoorziene omstandigheden. Openheid en bereidheid om verschillende visies op competenties en leerprestaties te aanvaarden.

IV. Gebruik van niet-formele educatie

TIPS VOOR REFLECTIE:

Non-formal education methods create a comfortable environment which help students to be involved and engaged in the learning process. For teachers, non-formal education is rich in such participatory methods that connects the teaching process with the needs of the student and that meets the learning objectives, while having the capacity of adapting/ adjusting continuously. In fact, non-formal techniques are not simple recipes, they rely on a permanent adaptation to the needs of the class. The added value of the collaborative approach is in the complementarity of resources mobilised around students and in the concept of interculturality – the capacity of recognising the “other person” and to understand him/her and to learn through his/ her perspective. It is an on-going empowerment process that is initiated to support the development of the student’s ability to act with a critical mind, that involves the student in his/ her learning process, in his/her class, in his/her school, with the confidence to express himself/herself.

1 Een interculturele aanpak kunnen integreren in de klas

Kennis van interrelaties met een bepaalde groep, van de mechanismen verbonden met stereotiepe constructies van de realiteit, van de begrippen en concepten van het aanvaarden van ambiguïteit en verandering. Kunnen aanzetten tot kritische reflectie, omgaan met ambiguïteit en verandering. Weigeren methoden te gebruiken die stereotypes en discriminatie impliciet versterken. Nadenken en theorieën, concepten en ervaringen gebruiken met betrekking tot ambiguïteit en verandering, omgaan met programmagerelateerde ambiguïteit.

2 In de klas een omgeving kunnen creëren waarbij iedereen zich goed voelt

Kennis van groepsprocessen en de principes voor het creëren en aanmoedigen van een leeromgeving. Kennis van veiligheidsvoorschriften in een bepaalde context. Het potentieel van de omgeving kunnen inschatten, risicofactoren herkennen, de groep en/of leerling op een nuttige manier steunen/aanmoedigen en confronteren. Empathie, eerlijkheid en respect. Creativiteit. Aandacht voor de veiligheid van de leerlingengroep.

3 De aangewezen niet-formele educatiemethoden kunnen kiezen en de implementatie ervan aanpassen aan de noden, de context en de leerdoelstellingen

Kennis van het concept en de waarden van niet-formeel leren als

een educatieve praktijk. Kennis van groepsdynamiek, diverse achtergronden en het uitdagen van jongeren, van manieren om de noden van leerlingen te herkennen en ermee om te gaan, van de dynamiek van het individuele leerproces, van informatie, advies en relevante educatieve / professionele hulpbronnen. De educatieve aanpak kunnen aanpassen aan de noden van de leerling. Doelen kunnen identificeren, behoeftanalyse, facilitatie, leiderschap, delegeren, inclusieve educatieve aanpak, inclusieve methoden. Een ondersteunende relatie met de leerling tot stand brengen. Zorgen voor en verwijzen naar aangepaste middelen om het leren te ondersteunen. De principes van niet-formeel leren in acht nemen en toepassen bij het opstellen van het programma, met bijzondere aandacht voor de aspecten 'leerlinggericht', 'transparantie', 'democratische waarden', 'participatie' en 'sociale transformatie'.

4 Kunnen samenwerken met externe partijen die leerlingen laten kennismaken met aanvullende educatieve initiatieven

Externe ondersteuning/partnership/expertise integreren. Op zoek gaan naar advies, informatie en ondersteuning. Een ruime waaier aan leertechnieken gebruiken (lezen, kijken, schaduwen, cursussen, peer-to-peer, online, buiten het klaslokaal, praktisch). Flexibel zijn en openstaan voor verandering. Oprechte interesse tonen in nieuwe ideeën.

5 Studenten kunnen empoweren en hun emancipatie ondersteunen

Theorie over empowerment, nadenken over de emancipatie van de leerling zelf, van klas tot collectief. Sterk betrokken zijn bij het faciliteren van de actieve deelname en empowerment van de studenten. Betrokkenheid en inzet aanmoedigen. Ervoor zorgen dat leerlingen hun eigen creativiteit en ambities tot uiting kunnen brengen.

COMMENTS

Horizontal lines for writing comments.

CARMA

Non-formal learning for student motivation

www.carma-project.eu

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal-licentie.

pistes solidaires

INOVA+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.